

Sortslisteoptagelse på baggrund af økologisk værdisafprøvning af sorter i Europa

En rundspørge viser, at langt fra alle europæiske lande tilbyder muligheden for, at en sort kan optages på sortsliste som særligt egnet til økologi, vurderet på basis af sortsafprøvning under økologiske forhold. Men flere lande er godt på vej.

I forbindelse med projektet "Professionel forædling til økologi: Barrierer og markedsudvikling" er der lavet en indsamling af oplysninger om status for økologisk værdisafprøvning (VCU) i forskellige europæiske lande.

Danmark

I Danmark har det siden 2006 været muligt at få optaget en sort på sortsliste, som egnet til økologisk dyrkning. Der udføres en standard VCU test suppleret med økologiske sortsforsøg i regi af Landsforsøgene, og de økologiske sortsforsøg tæller med i den endelige godkendelse af sorten til optagelse på den nationale sortsliste.

I 2011 er der blevet anmeldt to vårbygssorter, som egnede til økologisk dyrkning. Sorterne er i gang med at blive testet. Hvis sorterne er særligt egnede til økologisk dyrkning, vil de kunne optages på sortslisten, selvom de måske ikke kan præstere et højere udbytte end eksisterende sorter på det danske marked og på den danske sortsliste i konventionelle VCU test.

Norge og Sverige

Norge har et system, der minder om det danske. I princippet er der mulighed for at få optaget sorter, som egnede til økologisk dyrkning, på baggrund af resultater fra supplerende økologiske forsøg sammen med den konventionelle VCU.

I Sverige er det ikke muligt at få lavet en økologisk VCU test. Til gengæld er der i Sverige blevet optaget mange bevarelæssorter på sortsliste, som også anvendes af økologiske landmænd. På den svenske sortsliste kan der i 2012 findes 14 hvede-, 7 byg- og 5 havresorter i denne kategori.

Tyskland

Det økologiske areal i Tyskland er på ca. 1 million ha, og udgør et stort marked for sorter til økologi.

Også i Tyskland kan standard VCU test kombineres med økologiske sortsforsøg, som er en del af de tyske landsforsøg. De økologiske sortsforsøg udføres af forbundsstaterne fordelt 14 steder i Tyskland. De økologiske sortsforsøg kan således vægte med ved godkendelsen af en sort, som egnet til økologi, til optagelse på den nationale sortsliste.

Estland og Letland

I Estland har det været muligt at få foretaget økologisk VCU test siden 2010. Der er dog kun én økologisk lokalitet. I Letland har det været muligt at lave økologisk VCU siden 2004, med samme testprotokol som i den konventionelle test. Siden 2010 er der ikke blevet anmeldt økologiske sorter. I både Estland og Letland laves de økologiske forsøg sideløbende med konventionelle VCU forsøg til en samlet vurdering.

Østrig

I Østrig er cirka 20 % af landbrugsarealet økologisk, og man har et velfunderet økologisk VCU-system, som startede op med vinterhvede i 2001 og vårbyg i 2002. Siden 2010 har der dog ikke været anmeldelser af vårbyg. Vinterhvede testes under udelukkende økologiske forhold, og andre arter som vinterrug, vintertriticale, vinterspelt, vårhvede og havre kan blive testet med supplerende forsøg under økologiske forhold.

I den økologiske VCU test indgår et omfattende indeks for ukrudtskonkurrence.

Schweiz

I Schweiz er der indført et system, hvor der VCU testes under ekstensive forhold. Én ud af ti lokaliteter er økologisk, og denne regnes med i den gennemsnitlige vurdering af sorter, men der er ikke tale om en egentlig økologisk VCU test. Til gengæld er der et veletableret system til økologiske sortsforsøg, som danner grundlag for en anbefalet liste med sorter til økologiske landmænd.

Frankrig

I Frankrig er der for nylig iværksat et nyt system til økologisk VCU afprøvning af vinterhvede, hvor der laves både en standard VCU under konventionelle forhold og økologiske forsøg.

I Polen, Litauen, Irland, England, Tjekkiet, Holland og Belgien er det ikke muligt at få optaget en sort på sortsliste på baggrund af økologisk værdisafprøvning. I Belgien undersøges i øjeblikket mulighederne for at opstarte økologiske VCU test.

I Polen og Tjekkiet er de økologiske arealer i hastig vækst, og i begge lande er det økologiske areal 400.000 – 500.000 ha, og disse lande udgør derfor et potentielt interessant marked for økologiske sorter.

Sorter optaget på sortsliste på baggrund af økologisk sortslisteoptagelse

Indtil videre er der kun i få lande optaget sorter på de nationale sortslistes på baggrund af sortsafprøvninger under helt eller delvist økologiske forhold. I tabellen herunder er listet et udvalg af disse sorter på baggrund af oplysninger fra de nationale sortskontorer eller de ansvarlige for VCU afprøvning i det pågældende land.

Sorter optaget på national sortsliste baseret på helt eller delvist økologisk VCU test.

Østrig	Letland	Estland	Frankrig	Tyskland
Pireneo*				
Aurolus*				
Stefanus*				

Den Europæiske Union ved Den Europæiske Fond for Udvikling af Landdistrikter og Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri har deltaget i finansieringen af projektet.

	Bitop*				
	Eriwan*				
	Indigo*				
	Blasius*				
	Donnato*				
Vinterhvede			Hendrix	Aszita	
	Peppino*		Skerizzo	Butaro	
	Arnold			Naturastar	
	Tobias*			Wenga	
	Ekolog*				
	Rosso*				
	Skorpion*				
Vårbyg	Eliseta	Rubiola			
	Armada*	Austris (G-131)			
	Elfina		Maali		
	Vienna	Kristaps			
	Mona	Abava			
		Rasa			
Havre		Stendes			
		Darta	Kalle		
		Arta			
		Laima			
Vårhvede		Uffo			
Boghvede		Aiva			
Vinterrug		Kaupo			

*Optaget på baggrund af udelukkende økologisk afprøvning.

I Østrig er hver sort af vinterrug, optaget på sortsliste efter 2004, optaget på baggrund af VCU test med supplerende økologiske resultater. Det samme gælder for vintertriticale sorter optaget efter 2003, og havre sorter optaget efter 2004 (ikke medtaget i skema).

Sammenligning af gebyrer

I nedenstående tabel er der sammenholdt ansøgningsgebyr, vedligeholdelsesgebyr og priser for at få lavet et års helt eller delvist økologisk VCU for en vårbyg sort i udvalgte lande. I nogle lande er gebyret det samme uanset art, og i andre lande er det differentieret på art. For de lande, hvor gebyrer er oplyst i lokal valuta, er der lavet en omregning til euro. Med mindre andet er angivet gælder prisen for alle forsøgslokaliteter. Antallet af forsøgslokaliteter varierer landene imellem.

Alle beløb i euro, € (2012 priser). Ansøgnings-gebyr VCU pr. år	Årligt vedligeholdelsesgebyr
Danmark 603 3.900*	643
Tyskland 370 2.900	250-900 stigende pr. år
Østrig 217 603	22,46
Estland 12,78 220 pr. lokalitet	9,58
Letland 0 244 – 258 pr. lokalitet	13

*Inklusiv en merpris for supplerende økologiske forsøg

I Frankrig diskuteres prisen for økologisk VCU - under konventionelle forhold er prisen for VCU 3.500 €.

Der er, som det ses af tabellen, meget store prisforskelle på at få VCU testet en sort til optagelse på sortsliste, som egnet til økologisk dyrkning, i de undersøgte lande.

Selve værddiafprøvningen inkl. supplerende økologiske sortsforsøg svinger i pris fra 603 € i Østrig til 3.900 € i Danmark. Prisen er mere end 6 gange højere i Danmark, end den er i Østrig. Estland og Letland ligger også på et lavt prisniveau, men den eksakte pris afhænger af antal forsøgslokaliteter.

I Danmark betales der, ud over prisen for den konventionelle standard VCU, som er ca. 2.025 €, en pris på 14.000 kr. eller ca. 1.875 € for vårsæd og 24.000 kr. eller ca. 3.200 € for vintersæd, som tillæg for de økologiske sortsforsøg. Dette placerer Danmark som det dyreste land at få lavet en økologisk afprøvning til sortslisteoptagelse i de sammenlignede lande.

I Østrig er prisen lavere for at få afprøvet økologiske sorter i forhold til konventionelle sorter. En konventionel vårbyg sort koster til sammenligning 875 € pr. år i VCU.

I Tyskland er prisen den samme for økologiske og konventionelle sorter.

Ansøgningsgebyret går fra 0 i Letland til 603 € i Danmark. Danmark har et markant højere ansøgningsgebyr end de andre lande til sammenligning.

Det er problematisk, når prisen for at få afprøvet en sort til økologi er højere end en tilsvarende konventionel sort, samtidig med, at markedet for økologiske sorter er væsentligt mindre end for konventionelle sorter. Det mindre marked betyder færre indtægter til forædleren i form af licensafgifter, og sammen med høje udgifter til økologisk sortsafprøvning hæmmer det incitamentet for at forædle sorter til økologi.

I Østrig har forædlerne et økonomisk incitament til at forædle sorter til økologi, både på grund af et betragteligt marked for økologiske sorter, men også grundet den lave pris for økologisk værddiafprøvning.